
“AL-JAZIRA” VA “AL-ARABIYA” MINTAQADAGI ZAMONAVIY NIZOLAR TAHLILI

Toshtemirov Oyatillo Rasuljon o‘g‘li,

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti magistranti

E-mail: oyatilloibnrasul@gmail.com

ANNOTATSIYA

Insoniyat tarixidagi ziddiyatlar tarixi chuqur ildizga ega diplomatik jarayon hisoblanadi. XXI asrga kelib insoniyat mojarolarining tabiati noan‘anaviy urushga aylandi. Bunday mojarolardan Saudiya Arabistoni va Qatar o‘rtasidagi mojaro 2017-yil 5-iyun kuni boshlangan Saudiya Arabistoni va boshqa to‘rt arab davlati Qatar bilan diplomatik aloqalarini uzganidan keyin boshlangan mojarodir. Mazkur mintaqaviy mojaroda ommaviy axborot vositalari Al-Jazira va Al-Arabiyaning o‘rni muhim hisoblanadi. Maqolada Saudiya Arabistoni va Qatar o‘rtasidagi axborot urushida ommaviy axborot vositalari Al-Jazira va Al-Arabiyaning o‘rni tahlil qilingan. Bunda ikki davlat o‘rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy aloqalar, mamlakatlar o‘rtasidagi diplomatik aloqalarni yoritib o‘tishga harakat qilingan.

***Kalit so‘zlar:** diplomatik mojaro, media ramkalar, Al-Jazira, Al Arabiya, Saudiya Arabistoni, Qatar.*

ANALYSIS OF CONTEMPORARY CONFLICTS IN “AL-JAZEERA” AND “AL-ARABIYA” REGION

Toshtemirov Oyatillo Rasuljon ugli,

Master of Tashkent State University of Oriental Studies

E-mail: oyatilloibnrasul@gmail.com

ABSTRACT

The history of conflicts in human history is a diplomatic process with deep roots. By the 21st century, the nature of human conflicts has turned into an unconventional war. Among such conflicts, the conflict between Saudi Arabia and Qatar began on June 5, 2017, after Saudi Arabia and four other Arab countries severed diplomatic ties with Qatar. Al-Jazeera and Al-Arabia play an important role in this regional conflict. The article analyzes the role of media outlets Al-Jazeera and Al-Arabia in the information war between Saudi Arabia and Qatar. An attempt was made to shed light on socio-economic relations between the two countries, as well as diplomatic relations between the countries.

Keywords: diplomatic conflict, media frames, Al-Jazeera, Al Arabiya, Saudi Arabia, Qatar.

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ КОНФЛИКТОВ В РЕГИОНАХ “АЛЬ-ДЖАЗИРА” И “АЛЬ-АРАБИЯ”

Тоштемиров Оятилло Расулжон углы,

Магистр Ташкентского государственного университета востоковедения

E-mail: oyatilloibnrasul@gmail.com

АННОТАЦИЯ

История конфликтов в истории человечества — это дипломатический процесс с глубокими корнями. К 21 веку природа человеческих конфликтов превратилась в нетрадиционную войну. Среди таких конфликтов конфликт между Саудовской Аравией и Катаром начался 5 июня 2017 года после того, как Саудовская Аравия и еще четыре арабские страны разорвали дипломатические отношения с Катаром. «Аль-Джазира» и «Аль-Арабия» играют важную роль в этом региональном конфликте. В статье анализируется роль СМИ «Аль-Джазира» и «Аль-Арабия» в информационной войне между Саудовской Аравией и Катаром. Сделана попытка пролить свет на социально-экономические отношения двух стран, а также дипломатические отношения между странами.

Ключевые слова: дипломатический конфликт, медиакорпус, “Аль-Джазира”, “Аль-Арабия”, Саудовская Аравия, Катар.

KIRISH

Saudiya Arabistoni va Qatar o‘rtasidagi diplomatik tarix bir xil bo‘lmagan, u o‘zining ko‘p yuksalish va pasayish nuqtalariga egadir. Qatar Saudiya Arabistoni bilan 1965-yilda ikki davlat o‘rtasidagi chegara demarkatsiya qilinganidan beri yaxshi munosabatlarga ega edi. Sovuq urush davrida Qatar Saudiya siyosatiga ergashdi va Fors Ko‘rfazi Hamkorlik Kengashining bir qismiga aylandi. Saudiya Arabistoni Qatar-Bahrayn chegarasidagi mojaroda ham vositachi rolini o‘ynadi. Saudiya Arabistoni va Qatar diplomatik mojarolarida ommaviy axborot vositalari kuchidan foydalanmoqda. Ikkala kanal ham mintaqaviy va global auditoriyaga kirish imkoniga ega. Ular zamonaviy diplomatiyadan foydalanib, undan foydalanmoqda. Al-Jazira Qatarni mintaqaviy o‘yinchiga aylantirdi va dunyo uni iqtisodiy jihatdan boy davlat sifatida ko‘rmoqda. Bu kanal mintaqada va jahon miqyosida katta auditoriyaga ega. Al-Jazira tomonidan ko‘rsatilgan Saudiya siyosati haqidagi har

qanday tanqidiy xabarlar, albatta, odamlarga qandaydir taʼsir koʻrsatadi. Ikkala davlat ham tabiatan demokratik emas, ammo Saudiya Arabistoni mahalliy ommaviy axborot vositalariga qattiq cheklovlar qoʻygan va jamoatchilik hukumat siyosatini ochiq muhokama qila olmaydi. Bu Qatar uchun ortiqcha nuqta, chunki u Saudiya Arabistoniga qaraganda zamonaviy muhitga ega. Al-Jazira Saudiyaning oʻz xalqiga nisbatan siyosatini tanqid qilari edi va auditoriya Saudiya Arabistonidagi odamlar konservativ muhitda yashayotganini juda yaxshi biladi. Bu Saudiya rejimi uchun toʻgʻridan-toʻgʻri tahdid, chunki Arab bahorida Al-Jazira allaqachon muhim rol oʻynagan va Saudiya Arabistoni mamlakat ichida hech qanday qoʻzgʻolon harakatlarini koʻtara olmaydi. Boshqa tomondan Saudiya Arabistoni homiyligidagi Al-Arabiya kanali Qatarining kuchga muhtoj davlat ekanligini va mintaqa tinchligini buzish uchun baʼzi terror tashkilotlarini qoʻllab-quvvatlayotganini isbotlashga harakat qilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Mazkur maqolani yoritish jarayonida ilmiy bilishning mantiqiylik, tarixiylik, izchillik va obyektivlik usullaridan keng foydalanildi. Mazkur maqolada Saudiya Arabistoni homiyligidagi Al-Arabia kanali va Qatarining Al-Jazira kanallari vositasida ommaviy axborot vositalari urushi tahlil qilingan. Kanallarning mashhurligi, yaxshi yoki yomon tomoni, ularning jamoatchilik fikrini shakllantiruvchisi ekanligi yoritilgan. Ularda axborotlarning yoritilishi koʻpincha voqealarning nima boʻlishini va nima boʻlmasligini, shuningdek, arab tomoshabinlari qanday masalalar haqida oʻylashlarini aniqlaydi. Al-Arabia va Al-Jazira kanallarining yangiliklar dasturida taʼkidlangan voqealar va mehmonlar tomonidan bildirilgan tanqidlar koʻpincha mintaqadagi voqealar rivojiga sezilarli taʼsir koʻrsatdi. Soʻnggi soʻrovlar shuni koʻrsatadiki, Iordan daryosining gʻarbiy sohili va Gʻazoda Al-Jazira falastinlik tomoshabinlarning hayratga soladigan 53,4 foizi uchun asosiy yangiliklar manbai hisoblanadi. Al-Arabiya esa 23,8 ni tashkil etmoqda.[8] Al-Jazira bozoridagi hukmronlikning natijasi shundaki, u oʻzini Falastin siyosatida harakatlantiruvchi va silkituvchiga aylantirib, jamoatchilik tasavvurlarini shakllantirishga va munozaralarga taʼsir koʻrsatishga harakat qiladi. Maqolada mazkur jarayonlarning ilmiy tahliliga eʼtibor qaratilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Bugungi kunda oʻz geosiyosiy va geoiqtisodiy manfaatlariga erishish, xalqaro maydonda yetakchilik uchun raqobat olib borayotgan mintaqa mamlakatlari uchun ommaviy axborot vositalari muhim qurolga aylandi. Siyosatshunoslik fanidan

ma'lumki, siyosat bu – kurash, manfaatlar kurashi. Qadimgi davrda davlatlararo nizolar jangga olib kelgan va ular o'rtasidagi muammolar yechimi jang natijasi bilan bevosita bog'liq bo'lgan. Biroq, davrlar o'tib, "harbiy yechim" S.Xantingtonning "madaniy raqobat"iga aylangan bo'lsa, bugungi kunda esa bu muammo F.Fukuyamaning "g'oyaviy-mafkuraviy qobiqqa o'ralgan "axborot urushi" doirasida olib borilmoqda. Miloddan avvalgi II asrda xitoylik sarkarda Sun Szi tomonidan aytilgan: "Yuz marotaba jang qilib, yuz marotaba g'alaba qozonish g'alabani a'losi emas, g'alabani a'losi jangga kirmasdan turib dushmani mahv etishdir" g'oyasi davrning dolzarb masalasiga aylanib bormoqda. [7]

Axborot urushi globallashuv jarayonining mahsuli bo'lib, hozirgi sharoitda u mafkuraviy ta'sir o'tkazishning nihoyatda o'tkir quroliga aylanib, turfa xil siyosiy kuchlar va markazlarning manfaatlariga xizmat qilayotganini aytish o'rinli. Albatta, bugungi kun uchun bu holat yangi emas. Insoniyat tarixida chuqur iz qoldirgan qudratli shaxslar harbiy aslahalardan ming chandon ustun turgan "axborot quroli"dan samarali foydalanib kelganlar. Ta'kidlash joizki, mazkur yo'nalishdagi izlanishlar xorijiy mamlakatlarning qator aqliy markazlarida XX asrning 60-yillaridayoq boshlangan. Buyuk Britaniya Qirollik Bosh vaziri Uinston Charchillning: "Haqiqat o'z shippagini kiyguniga qadar, yolg'on butun dunyoni kezib chiqishga ulguradi" iborasi aynan axborot urushining mazmunini belgilab beradi Bugungi kunda "axborot quroli"dan foydalanish ko'lami tobora ortib bormoqda. Ma'lumki, "Axborot urushi" harbiy xatti-harakatlarga nisbatan juda arzon bo'lib, u yadro qurolidan ham qudratliroq kuchga ega. [7] Ya'ni, axborotga ega shaxs har qanday jarayonni nazorat qila olishi va undan o'z maqsad va manfaati yo'lida samarali foydalana olishi imkoniyatini qo'lga kiritadi. Bu kurashning ob'yekti ham, sub'yekti ham Inson sanaladi. Ayrim davlatlar tomonidan ilgari surilayotgan konsepsiya va doktrinalarda "insonlardagi ijtimoiylashuv g'oyalarini yo'qotish zarur"ligi ochiqdan-ochiq aytiladi.

Siyosatshunoslarining fikrlariga ko'ra axborot urushining vazifalari quyidagilardan iborat: 1. Sof mafkuraviy ta'sir o'tkazish; 2. Mamlakat aholisiga noto'g'ri ma'lumot berish (davlat va hukumat rahbarlariga ishonchsizlik uyg'otish, davlat siyosatining ayrim yo'nalishlariga norozilik kayfiyatlarini tug'dirish, rasmiy targ'ibot va axborot manbalari va kanallariga ishonchni yo'qotish); 3. Fuqarolarga psixologik bosim o'tkazishga urinish (mish-mishlarni tarqatish, nosog'lom kayfiyat tug'dirish, turli ijtimoiy guruhlar orasida dushmanona kayfiyatlarni – millatchilik, ratsizm, diniy ekstremizm va fanatizmi yuzaga keltirish) kabi masalalar hisoblanadi. Aynan shunday axborot urushini Al-Jazira va Al-Arabiya misolida ko'rishimiz mumkin.

1996-yil oxirida Al-Jazira Qatar amiri yordamida o‘z eshittirishini boshladi. Saudiya Arabistonida joylashgan BBC telekanali mintaqada o‘z eshittirishlarini to‘xtatishga majbur bo‘ldi, chunki Saudiya hukumati bu kanalga senzura o‘rnatishga urindi. Ushbu kanalning ko‘plab sobiq xodimlari yangi tashkil etilgan Al-Jazira telekanaliga qo‘shilishdi. [1] Qatar Saudiya Arabistoni tashkil topganidan beri doimo uning ta‘sir ostida edi. Qatarning tashqi siyosati odatda Saudiya hukumati tomonidan hal qilinardi. Al-Jazira Saudiya Arabistoni qirollik oilasi haqidagi bahsli xabarlarini namoyish etdi. Natijada, bu kanal Saudiya Arabistonida taqiqlangan. Qatar Saudiya Arabistoni ta‘sir o‘z tashqi siyosatini o‘tkazishni xohladi. Al-Jazira telekanaliga javoban Saudiya hukumati Dubayda joylashgan Al-Arabiya kanalini yaratdi va buning natijasida Qatar va Saudiya Arabistoni o‘rtasida raqobat boshlandi. Saudiya Arabistoni va boshqa bir necha Fors ko‘rfazi davlatlari Qatar bilan diplomatik aloqalarini uzdi. Buning sababi sifatida i Qatar terror tashkilotlarini qo‘llab-quvvatlamoda degan vajni keltirishadi. Qatar “Musulmon birodarlar” mafkurasini, shuningdek, Yaqin Sharq mintaqasida Eronni qo‘llab-quvvatlamoda. Saudiya Arabistoni va Qatar o‘rtasidagi to‘qnashuvni ularning media kanallarida ko‘rish mumkin. Va ularning kanallari ushbu diplomatik mojaroda g‘alaba qozonishni manfaatdor davlatlar sifatida qanday qilib ko‘rsatishdi. [1]

Saudiya Arabistoni hukumati tabiatan totalitar; ular o‘z rejimini demokratik va liberal nuqtai nazardan himoya qilishlari kerak. Saudiya Arabistoni davlat ichidagi avtoritar tizimini senzura yoki ommaviy axborot vositalarining davlat nazorati orqali himoya qilishi mumkin. [2] Ammo Saudiya hukumati Yaqin Sharq mintaqasida o‘z gegemonligini saqlab qolishi kerak. Zamonaviy dunyoda an‘anaviy urush dushman davlatiga tahdid qilish yoki uni engish uchun oson vosita emas. Ommaviy axborot vositalari raqib guruhlariga o‘ziga xos qarashlar va tahdidlarni tarqatish uchun eng yaxshi vositadir.

Qatar Fors ko‘rfazi hamkorlik kengashining (GCC) asosiy asoschilaridan biridir. Shuningdek, BMT doirasidagi ikkala shartnoma imzolangan va ratifikatsiya qilingan GCC guruhi orasida uchinchi davlatdir. Ulardan biri insonning siyosiy, ijtimoiy va madaniy huquqlari (ICESC), ikkinchisi esa siyosiy va fuqarolik inson huquqlari (ICCPR) haqida edi. (Qatar Inson huquqlari bo‘yicha asosiy shartnomalarga qo‘shildi, 2018) Qatar ommaviy axborot vositalari erkinligi bilan birga inson huquqlarining ta‘kidlangan versiyasini ratifikatsiya qildi, ammo uning ichki qonunchiligi boshqa voqeani aytib beradi. Ammo OAV va nashrlar haqidagi ichki qonunlariga ko‘ra, ommaviy axborot vositalari erkinligi hukumat amaldorlari xohlaganicha cheklangan. Qatardagi ommaviy axborot vositalari va ommaviy axborot vositalari mutaxassislari

hukumat tomonidan katta cheklovlarga duchor bo'lishadi. Qatar homiyligidagi Al-Jazira esa davlatlar va uning rahbarlari haqida har qanday bahsli materiallarni translyatsiya qilishga ruxsat berilgan. [3]

Birinchi jahon urushidan beri ommaviy axborot vositalari tashviqot va jamoatchilik fikrini o'zgartirish uchun ishlatilgan. Ammo sun'iy yo'ldoshli global yangiliklar kanallari paydo bo'lishi bilan hukumat homiyligidagi kanallar shtatlarda ham xalq diplomatiyasida muhim rol o'ynadi. Al-Jazira Saudiya Arabistoni bilan diplomatik urushda muhim rol o'ynamoqda. Al-Jazira boshlanganidan beri u Saudiya hukumati tomonidan qabul qilinmagan juda tanqidiy tarzda Saudiya Arabistoni ishlarini yoritib kelmoqda. (Samuel Azran, 2013) [8]

Ikkala davlat ham o'z shtatlarida erkin ommaviy axborot vositalariga ega emas. Ularning qonunlari ommaviy axborot vositalari erkinligi foydasiga emas. Bu shuni anglatadiki, davlat o'z ommaviy axborot vositalarini manipulyatsiya qilishi va uni boshqa davlatga qarshi, ayniqsa o'sha mintaqada ishlatishi mumkin. Ikki davlat o'rtasidagi dushmanlik holati yangilik emas, vaqt o'tishi bilan u media urushiga aylanib bormoqda. Al-Jazira English har qanday global muammoni, shu jumladan Saudiya Arabistoni ustidan tanqidni muhokama qilish uchun mutlaqo bepul. Al-Jazira xabarlarini Saudiya Arabistoniga qaratilgan va diplomatik mojaro bilan bog'liq. Ikkala media kanal ham muayyan masalalarni tuzatmoqda va bir-birining homiylik qilayotgan davlatlarining salbiy qiyofasini ko'rsatishga harakat qilmoqda. Boshqa tomondan, Al-Arabiya English doimiy ravishda Qatarning bunday faoliyatini muhokama qilmoqda va bu harakatlar Yaqin Sharqdagi tinchlikka qarshi bo'lgan tarzda tuzatmoqda va Qatar haqiqatan ham mintaqadagi terrorizmni qo'llab-quvvatlamoqda. Al-Arabiya English ingliz tilidagi aksariyat inglizcha hikoyalar AQSh ommaviy axborot vositalaridan olingan, masalan, New York Post va Huffington Post. Bu shuni anglatadiki, bu kanal AQSh va Saudiyaning mintaqadagi manfaatlariga xizmat qiladi. [7]

Yaqin Sharqdagi ikki davlat Saudiya Arabistoni va Qatar o'rtasidagi ziddiyat ommaviy axborot vositalari erkinligidan o'z manfaatlari yo'lida strategik foydalanishga sabab bo'lmoqda. Davlat tomonidan homiylik qilinayotgan media diplomatiya va media ramkalarni aniqlash uchun kontent tahlili ushbu so'rovni tushuntirishning mos usuli hisoblanadi. Ikki davlat o'rtasidagi ziddiyatga oid har ikki media kanalining mazmuni ular o'z nuqtai nazarini mustahkamlash uchun media ramkalaridan qanday foydalanayotganidan dalolat beradi. Ikkala davlat ham ommaviy axborot vositalari orqali bir-birini buzishga harakat qilmoqda. [4]

Ikkala kanal ham mintaqaviy va global auditoriyaga kirish imkoniga ega. Ular zamonaviy diplomatiyadan foydalanmoqda. Al-Jazira Qatarni mintaqaviy o'yinchiga aylantirdi va dunyo uni iqtisodiy jihatdan boy davlat sifatida ko'rmoqda. Bu kanal mintaqada va jahon miqyosida katta auditoriyaga ega. Al-Jazira tomonidan ko'rsatilgan Saudiya siyosati haqidagi har qanday tanqidiy xabarlar, albatta, odamlarga qandaydir ta'sir ko'rsatadi. Ikkala davlat ham tabiatan demokratik emas, ammo Saudiya Arabistoni mahalliy ommaviy axborot vositalariga qattiq cheklovlar qo'ygan va jamoatchilik hukumat siyosatini ochiq muhokama qila olmaydi. Bu Qatar uchun ortiqcha nuqta, chunki u Saudiya Arabistoniga qaraganda zamonaviy muhitga ega. Al-Jazira Saudiyaning o'z xalqiga nisbatan siyosatini tanqid qilar edi va auditoriya Saudiya Arabistonidagi odamlar konservativ muhitda yashayotganini juda yaxshi biladi. Bu Saudiya rejimi uchun to'g'ridan-to'g'ri tahdid, chunki Arab bahorida Al-Jazira allaqachon muhim rol o'ynagan va Saudiya Arabistoni mamlakat ichida hech qanday qo'zg'olon harakatlarini ko'tara olmaydi (Amini, 2016). [7] Boshqa tomondan Saudiya Arabistoni homiyligidagi Al-Arabiya kanali Qatarning kuchga muhtoj davlat ekanligini va mintaqa tinchligini buzish uchun ba'zi terror tashkilotlarini qo'llab-quvvatlayotganini isbotlashga harakat qilmoqda.

Qatar uzoq vaqtdan beri Saudiya Arabistonining o'zining tashqi va ichki siyosati ustidan nazorat o'rnatishga urinishlari hamda kengroq mintaqaviy gegemonlikni amalga oshirishga intilishidan norozi bo'lgan. Ikki davlat 1990-yillarning boshlarida chegara to'qnashuvida qolib ketgan va 1990-yillarning o'rtalarida Saudiya Arabistoni Qatarning o'sha paytdagi amiri Shayx Hamad Bin Xalifa Al-Taniyni ag'darishga ko'plab urinishlarni qo'llab-quvvatlaganida yana to'qnash kelgan. 2002-yilda Saudiya Arabistoni Al-Jazira saudiyalik muxolifatchi bilan intervyuni efirga uzatish qarori ortidan Qatardagi elchisini qaytarib oldi. Ikki xalq Isroil bilan munosabatlar va Qatarning Quvaytga gaz quvurini qurish rejalari va boshqa narsalar haqida ham janjallashdi. [5]

Janjal 2011-yilda Qatar (va Al-Jazira) arab bahori norozilik harakatlarini qo'llab-quvvatlaganida kengaydi. 2017-yilgi siyosiy mojaro uchun yakuniy tetik bo'lib xizmat qilgan arab bahori Fors ko'rfazi munosabatlarini yanada aniqlash va chegaralashga yordam berdi. Arab bahorida BAA va Bahrayn, shuningdek, Misrning "chuqur davlati" Saudiya Arabistoni bilan hamnafas bo'ldi. Qatar esa GCC va boshqa arab hukumatlari orasida nisbatan yakkalanib qolgan bo'lib, ularning aksariyati demokratik norozilik harakatlariga qarshi edi.

Qatarning "Arab bahori"ni qo'llab-quvvatlashi bilan "Arab bahori"ni ham qo'llab-quvvatlagan Turkiyaning Islomiy Adolat va Taraqqiyot partiyasini va Misr va

Tunisda arab bahoridan keyingi saylovlarda g'alaba qozongan "Musulmon birodarlar"ni qo'llab-quvvatlagani haqidagi ayblovlar paydo bo'ldi. 2012-yilda Al-Jazira ommaviy axborot vositalarining yoritilishi, Qatarining Turkiya va "Musulmon birodarlar" bilan munosabatlari hamda Qatar hukumatining "Arab bahori" harakatlarini kengroq qo'llab-quvvatlayotganidan bezovta bo'lgan BAA ko'p million dollarlik Amerika konsalting firmasi, Camstoll Groupni tuzdi. Yangi kompaniyaning asosiy maqsadi Amerika axborot vositalarida Qatar haqida salbiy xabarlarini tarqatish edi. 2014-yilda BAA, Bahrayn va Saudiya Arabistoni Qatardan o'z elchilarini mamlakatning "Birodarlik"ni qo'llab-quvvatlayotgani sababli olib chiqib ketishgan. [5]

„, Al-Jazira Fors ko'rfazi inqirozida markaziy o'rinni egallagan yagona ommaviy axborot vositasi bo'lmadi. 2017-yil iyun oyida Fors ko'rfazidagi keskinlikning qayta tiklanishida boshqa ommaviy axborot vositalari ham agressiv va passiv rol o'ynadi. Misol uchun, Saudiya Arabistoni boshchiligidagi guruh tomonidan 2017-yil 5-iyundagi e'lon BAA hukumatining 2017-yil may oyida Qatar axborot agentligiga) xakerlik hujumi natijasida talofat yetgan. Aytilishicha, BAA razvedkasi Qatar axborot saytiga buzib kirib, Qatar amiri shayx Tamim bin Hamad bin Xalifa Al-Taniyga soxta iqtibos keltirgan. Iqtiboslar asosiy oqim BAA, Saudiya va Misr ommaviy axborot vositalari orqali Qatarga qarshi ommaviy axborot vositalari va siyosiy blits boshlash uchun bahona sifatida ishlatilgan.

Al-Jazira 2017 yilgi Fors ko'rfazi inqirozining yanada bevosita ishtirokchisi edi. 2017 yil iyun oyi oxirida Saudiya Arabistoni boshchiligidagi guruh Qatar hukumatiga 13 ta talab ro'yxatini e'lon qildi. Talablardan biri Qatar Al-Jazira telekanalini yopishi edi. Qatar Al-Jazira muzokara yoki muhokamaga tayyor emasligini ta'kidlab, 13 ta talab ro'yxatini to'liq rad etdi. [5]

Anekdot dalillar shuni ko'rsatadiki, Saudiya Arabistoni Qatarga qarshi blokadaning dastlabki haftalari va oylarida Al-Jazira ham, Saudiyaga tegishli sun'iy yo'ldosh xabarlar tarmog'i ham Al-Arabiya o'zlarining egalik guruhlari foydasiga keskin pozitsiyani egallagan. Biroq, bugungi kunga qadar hech qanday tadqiqot tarmoqlarning qamrovini tizimli ravishda o'rganmagan.

XULOSA

Xulosa qiladigan bo'lsak, Al-Jaziradagi va Al Arabiya mojarolarning dastlabki bosqichini qanday tasvirlaganini tahlil qilish uchun miqdoriy kontent tahlilidan foydalanadi va eng muhimi, qanday ramka mexanizmlari qo'llanilganligini tushuntirishga harakat qiladi. Al Arabiya o'zini Al-Jaziraga raqib va ekstremizmga

qarshi turadi. U odatiy hukumatga qarashli, yuqori senzura ega arab axborot vositalariga qaraganda ko'proq professionallikni namoyish etad va yuqori darajadagi eksklyuziv intervyularni ta'minlash va bir qator muhim mintaqaviy voqealarni buzish bilan ta'minlangan.

Ammo, tadqiqotchilar Al-Jaziraning nisbatan yuqori darajadagi yangiliklarni ishlab chiqarish sifatini ta'kidlaydilar, bu esa boshqa arab televideniyesi yangiliklar tarmoqlarini raqobatbardosh bo'lish uchun o'zlarining ishlab chiqarish harakatlarini yaxshilashga majbur qiladi.

Saudiya Arabistoni va Qatar o'rtasidagi axborot urushida ommaviy axborot vositalari Al-Jazira va Al-Arabiyaning o'rni muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda ayniqsa ikki davlat o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy aloqalar, mamlakatlar o'rtasidagi diplomatik aloqalar ahamiyatlidir.

REFERENCES

1. Abdel Mawla, E (2015) Arabs, Democracy and Public Sphere in the Multi-screen Era: A Research on the Role of Al-jazeera. Beirut, Lebanon: Arab Scientific Publishers.
2. Al-Rawi, A (2016) Assessing public sentiments and news preferences on Al-Jazeera and Al-Arabiya. International Communication Gazette 79(1): 26–44.
3. Auter, P, Arafa, MM, Al-Jaber, K (2004) News credibility in the Arab world: An analysis of Arabic people's usage patterns of Al-Jazeera after September 11, 2001 and before the Iraq War. In: Global fusion conference, St. Louis, MO, October 2004.
4. Barakat, R (2011) New media in the Arab world: A tool for redesigning geopolitical realities. PhD Thesis, Social Science, Department, School of Arts and Sciences, Lebanese American University, Beirut, Lebanon.
5. <https://www.bloomberg.com>.
6. <https://www.nytimes.com>.
7. <http://www.arabmediasociety.com>.
8. <https://www.washingtonpost.com>.